

Pikkuväki

Päiväkerhon kausisuunnitelma 2011–2012

**Kaikki
toiminta
on leikkiä!**

Seurakuntien Lapsityön Keskus

Terveisiä päiväkerhon kausisuunnitelmaryhmästä

Mitä toivomme lapsen kokevan päiväkerhossa? Siinäpä avainaihe, kun ryhmässämme ryhdymme valmistelemaan päiväkerhon kausisuunnitelmaa. Luomme kukin silmiemme eteen lapsen. Sisällä liikahtaa syviä tunteita, jotta pakahduttavaa välittämistä ja kiinnostusta siihen, että lapsella olisi hyvä päiväkerhossa. Että hän tulisi nähdäksi ja kuulluksi. Mieleen rakentuu myös luottamus lastenohjaajaan, aikuiseen, joka elää lähellä lasta ja tietää, mikä lapselle on hyväksi, juttelee lapsen ja vanhempiensa kanssa, tunnistaa ryhmän prosesseja, katselee ja ohjaa leikkiä...

Tunnustelemme yhä uudelleen päiväkerhon merkitystä lapselle ja perheelle – ja miten kausisuunnitelman sisältö voi kannatella päiväkerhon mahdollisuuksia olla lapsen kasvun tukena. Keskustelumme risteilee kokonaisvaltaisesta kasvatuksesta hengellisyyden korostamiseen. Palaamme päiväkerhon huikeaan mahdollisuuteen edistää lapsen kasvun kokonaisuutta.

Leikki nousee tärkeimmäksi. Että lapsi saa leikkiä päiväkerhossa; em-

mekä tarkoita vain perinteistä käsitystä vapaasta leikistä. Ponnekkaasti rakennamme ymmärrystä leikistä kaikkena toiminnan ytimenä, olemassaolon syvätasona. Kärjistämme: kaikki toiminta on leikkiä. Lapsen ydinolemus on leikki. Lapsi on olemassa leikkimälä. Niin syntyvät suunnitelman aiheet ja kunkin teeman kokonaisuutta kantaa moni-ilmeinen leikki.

Suunnittelun ideologia nivoutuu juonelliseen suunnitteluun. On laulun tarina (niin kuin Vanha lohikäärme ja Simpukkalaulu), esine (Rytmirinkula) ja kuvakirja tähtitaivaasta. Jokaisella noista on voimaa rakentaa ja kuljettaa pitkäkestoista työskentelyprosessia. Kunkin teema voi elää ryhmässä parikin kuukautta. Pitkäkestoisilla teemoilla luomme hitauden ja kiireettömyyden ilmapiiriä. On rauhaa ja syvätason kasvumahdollisuutta. Aikaa leikkiä. Aikuihen tutkii omaa rooliaan uudella tavalla. Miten liityn lasten leikkiin? Miten olen mukana ja läsnä? Miten rikastutan ja innovoin leikkiä? Miten yllätän lapset luomalla osan leikkimaailmaa en-

nen lasten tuloa kerhoon? Pienikin aikuisen etukäteen tekemä asia voi olla suuri lahja lapselle. Siitä aukeaa jokin työskentelypolku, yllätyksellinen aikuiselle ja lapsiryhmälle. Toisaalta aikuisen haastavimpia läksyjä on muistaa, että leikin, leikkimaailman rakentaminen on niin mieluista lapsille, ettei itse lopputuloksesta väliä. Toisinaan aikuisen jättäytyy katselemaan leikkimaailman syntymistä, toisinaan taas heittäytyä mukaan ja antaa aineksia leikkiin. Herkkyys on valttia!

Juonellisen suunnittelun ideaa avaa esimerkiksi **Pedagogiikan palikat (WSOY)**. Suunnittelua kannattelee tarinallisuus. Tarinalla emme tässä yhteydessä tarkoita yksinomaan kertomusta. Esimerkiksi ”rytmirinkula” tai ”simpukkalaulu” eivät sinänsä näytä tarinoilta, mutta taitavalla ohjaustyöllä, dialogissa lasten kanssa rakentuu tarinallisuus. Sama kertomus myös toistuu – ehkä eri muodoissa ja eri tavoin ilmaistuna – useita kertoja. Tunnetusti lapsi nauttii toistoista ja niiden muunnelmista. Kerronnallisuuden yksi ulot-

tuus on ”entäpä jos” tarina menisi näin – tai näin. Siinäpä tie syvälliseen olemiseen ja leikkimiseen. Seis kerta-käyttökulttuurille myös suunnittelussa!

Kausisuunnitelma on mielikuva siitä, mitä ”voitaisiin leikkiä”. Emme tavoittele etukäteen valmiiksi rakennettua, aikataulutettua toimintakalenteria; sellaisen näet voi kirjoittaa vasta ryhmän elämän keskeltä tai jälkikäteen. Ohjaaja rohkaistuu vuoropuheluun lapsen ja lapsiryhmän kanssa. Toiminnan sisältöä luodaan yhdessä koko ajan. Ohjaajan kokemuksissa tähän juuri liittyy kipu riittämisestä monella tapaa. On monta kerhoryhmää monenlaisissa tiloissa – siis kasvuympäristöissä... Paljouuden kuormaa. Miten kannattelen kunkin ryhmän prosesseja, miten se tarinallisuus kestää kerhoryhmien vaihtuessa? Suhde kunkin lapsen, ryhmän ja ohjaajan kesken muotoutuu ja rakentuu pala palalta, jännitteisestikin. Se myös tuntuu.

Työniloa!
Minna, Päivi, Satu ja Seija

Teemat

Simpukan salaisuus. Uteliaisuus herää. Mikähän se on, se salaisuus? Kurkistat simpukkaan ja näet helmen. Lapsi on helmi. Salaisuus. Jokainen suloinen veitikka ja villivarsa, jokainen päiväkerholainen on ilo. Ilahdut, kun hän tulee kerhoon, kohta innokkaana leikkimässä, tutkii kerhon kaappeja, mitä löytäisi leikkimiseen. Hän istuu odottavin ottein mietiskelyhetkeen. Hartaana. Levotonkin hän on, kiehnää. Kuka hän on, tämä lapsi? Syntynyt Jumalan tuoksu hiuksissaan.

Tähtitaivaan alla lumoutuu. Illan pimetessä, tähtien sytyessä äiti työntää lastaan rattaissa. Tuiki, tuiki tähtönen. Laulu kuuluu rattaista, lämpimien peittojen kätköistä.

Lumoudu teemasta, kerää itsellesi tähtitietoutta – varmuuden varaksi – sillä yllätyt, miten paljon lapset tietävät Otavasta ja Jupiterista ja tähtisumusta ja maapallosta... Turvallisuuden ja äärettömyyden kokemukset peilautuvat teemassa.

Teeman kehysten, juonen luo suunnitelmaan **Mauri Kunnaksen Kaikkien aikojen avaruuskirja**. Lapsia avaruusaluksen kehittäjä inspiroi. Yltiöpäinen uskallus haaveilla avaruusseikkailusta innostaa yhteiseen toimeen. Seikkailun lomaan rakentuu hiljaisuuden ja mietiskelyn hetkiä. Kun minä katselen sinun taivastasi on pyhyiden runoutta, aavistus toiseen todellisuuteen. Tähti johtaa myös jouluun, sädehtii joulukertomuksessa. ”Olemme maan ja tähtitaivaan lapsia”, sanoo **Martin Lönnebo**. Jää miettimään tuota lausetta.

Vanha lohikäärme, niin iloinen. Huh, lohikäärme. Mutta tämä lohikäärme on kiltti, vanha ja nuhjuinen. Haalennut ja vaalennut. Joskus kauan sitten se on ollut lapsen pehmo. Ehkä. Sen voi löytää yllätykseen vanhasta laulusta. Laulun tarina kiehtoi meitä suunnitteluryhmässä. Jotain liittymää sillä lienee suosittuun Hevisaurusten Mammutilauluun. Laulun idea nousee myös kertakäyttökulttuuria vastaan.

Löytää ja korjata. Tunnistatko tässä Jeesuksen tavan toimia? Monet raamatunkertomukset avaavat tätä syvyyttä. Lasta koskettaa nähdäksi tuleminen. Rohkeus tehdä toiselle hyvää – kantaa – sykähdyttää teemaan sisällytetyssä raamatunkertomuksessa. Uskalla heittäytyä seikkailuun!

Yhteinen ympyrä. Rytmirinkulasta se alkaa. Tartu yhteiseen ympyrään, pidä kiinni, hiivi, juokse, hypi, keinuta... Liikkuminen on lapselle ilo, hyvinvoinnin ja terveen kasvun kivijalka. Ympyrä luo ryhmätoimintaan yhteyttä ja kokemuksia kavereihin liittymisestä. Ympyrä syntyy yhdessä.

Teemaa kehystää rytmirinkula, leikkiväline. Liikunta luonnollisesti laajenee kokonaisvaltaisemmaksi, ei vain välineen kanssa syntyväksi. Rytmirinkula toimii teeman kehittäessä aikuiselle myös symbolitasolla muotokielellään ja värimaailmallaan. Ympyrä, piiri. Yhdessä, pidä kiinni...

Simpukan salaisuus

Keskiössä

- Lapsen pyhyys ja arvo
- Hiljaisuus
- Lapsen näkeminen
- Leikkiminen

Kehyksiä ja polunpäitä suunnitteluun

- Simpukka-laulu teeman syvätasona
- Simpukka herättää hiljaisuuden ja mietiskelyn
- Näytelmäprojektiin sukeltaminen ja sen monitasoisuus juonena
- Tittamareski-lavasteesta sen voi aloittaa
- Rannalla kohtasivat raamatunkertomuksen oppilaat – ja yllätystävä

... on sisällä helmi Jumalan

Tämän kokonaisuuden syvätasoa kannattelee **Kirkkomuskarista löytyvä Simpukka-laulu** (Jokainen suloinen veitikka). Paneudu varsinkin sanoihin: ”silmiin kun katson niin aavistan, on sisällä helmi Jumalan.” Ne sisältävät sen tärkeimmän, lapseen suuntautumisen. Elintärkeää lapselle, että näet, katsot, siis katsot silmiin ja suuntautut häneen. Katsomattomuus mitätöi. Lapsen silmät puhuvat ilosta, surusta, kaipauksesta. ”Helmi Jumalan” ohjaa minut ajattelemaan kirkon varhaiskasvatuksen ihmiskuvaa. Lapsi on kallisarvoinen helmi. (Valtakunnallisen Vaken sanoittama).

Pitkäkestoinen leikki- ja näytelmäprojekti rakentuu lasten luomaan tarinaan. Luomisen ilo, yhdessä tekemisen nautinto.

Simpukka

Teema-alttari: seinällä merensininen suuri kangas, pöydällä hiekan värinen. Simpukoita ja sileitä kiviä. Laakeassa vadis- sa hiekkaa... kynttilä. Kesä tulee mieleen.

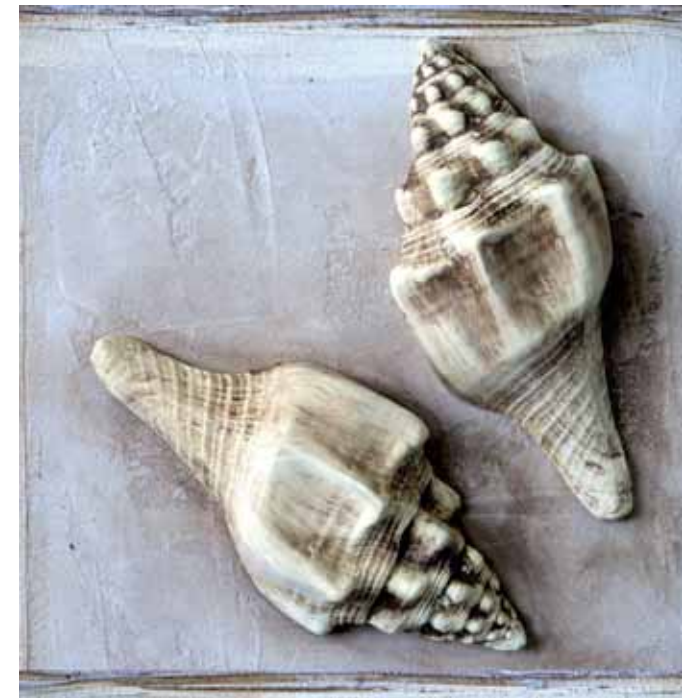
Anna jokaiselle lapselle käteen simpukka. Miltä simpukka tuntuu? Mitähän se puhuu? Kuuntele. Kerotkaa toisillenne, mitä simpukasta kuuluu. Lasten käyttämät ilmaisut saattavat yllättää sinut. Kuuntele heitä. Kiireettömästi, levollisesti. On aika nauttia hitaudesta.

Pidä kädessäsi simpukkaa. Kuuntele kun laulan sinulle. Ohjaaja laulaa jokaiselle lapselle kunkin omalla nimellä Simpukka-laulun. Leevi suloinen veitikka... Helmi suloinen veitikka... Katso samalla silmiin lasta, joka nimen laulat.

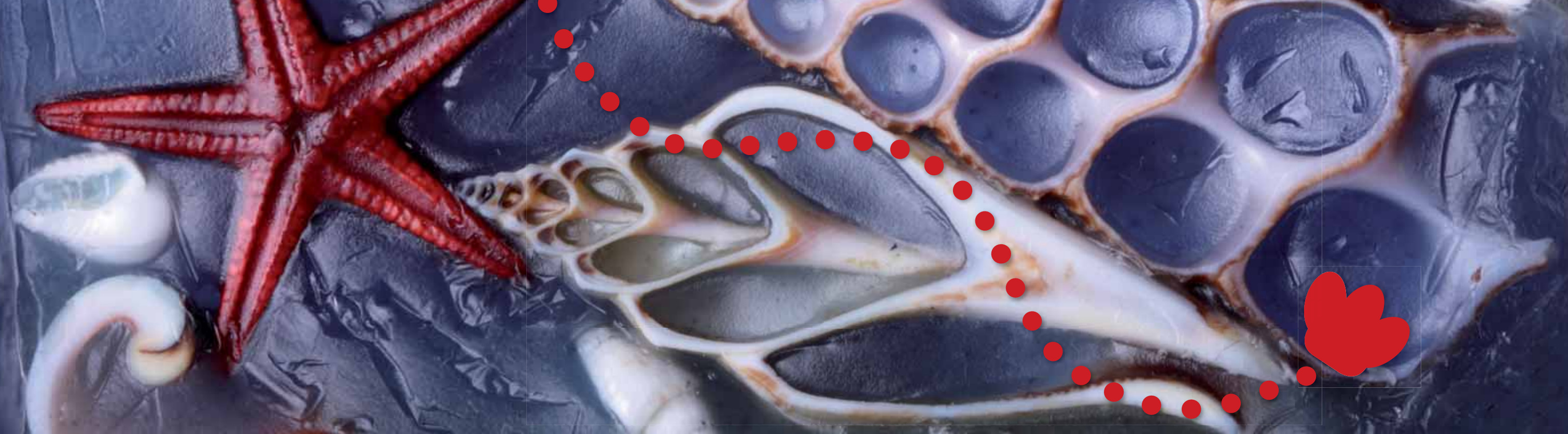
Simpukka-laulun ideoita on runsaasti Kirkkomuskarissa. Monien kerhokertojen hiljaisuus-, mietiskely- ja leikkihetkiin varsinainen aarreaitta!

Mietiskelyhetki

Rakenna mahdollisuuksien mukaan rantamaisema kankain, muutamien esinein ja kasvein johonkin rauhalliseen nurkkaukseen tai erilliseen huoneeseen. Astutaan lasten kanssa huoneeseen hiljaisuudessa ja riisutaan kengät (tai kuvitellaan että riisu-

taan). Oi kun tuntuu kivalle kävelä paljain jaloin. On kesä, lämpöistä hiekkaa. Taustalla kuuluu rannan ääniä; veden liplatusta ja loiskintaa, lokkien kirkunaa. (Kuunnellaan esim. **"Wings"-kappale levyiltä The sounds of seagulls**). Asettu- kaa istumaan levollisesti vaikka- pa hiekanruskean huovan tai kankaan päälle.

Hengittäkää syvään.

Sisään – ulos...

On hyvä olla hiljaa.

On hyvä olla yhdessä...

Lämmin päivä...

On ilo, että olet olemassa...

Olet helmi... Kuuntele, laulan sinulle: (Ohjaaja laulaa: Jokainen suloinen veitikka...) Annan käteesi simpukan... silitä sitä... Kuuntele simpukkaasi... Sillä on salaisuus: olet Jumalan helmi... Jumala, sinun hyvytysi ja rakkautesi ympäröi minua.

Leikkiteema

Ottakaa esille kaikki eri sävyiset siniset huivit ja kankaat, samoin hiekanruskeat. Niistä syntyy leikissä hiekkarantaa ja meriä tai järveä; syntyy mainio rantaleikki. Simpukoita ja kiviä tarvitaan, ehkä jotain kasveja ym. Mitähän leikkiin rakentuu? Katsele, rohkaise, osallistu. Meressä kellutaan, polskitaan, sukellaan. Löytyy aarteita, kaloja, simpukoita. Rantahietikolla leikitään vaikka mitä hauskaa; kaivaudutaan hiekkään (kankaiden lomaan), varpaat ainakin rakastavat lämpöistä, karheaa hiekkaa. Löytyykö simpukoita, sileitä kiviä. Tähän leikkiin voitte palata myöhemminkin, jos se kiehtoo lapsia. Lapset ammentavat rantaleikissä kesäkokemuksestaan ja perheiden lomasuunnitelmista.

Kuuntele, katsele, dokumentoi lasten ajatuksia. Simpukka-projektianne nuo dokumentoinnit suuntaavat.

Tarinasta näytelmäksi

Projektin aikana kehitellään lasten kanssa teeman näytelmä. Tarvitaan tarina, ja luodaankin ryhmän yhteinen tarina saduttamalla. Oma käsikirjoitus. Aika hieno! Rannalla-leikki, simpukka-laulu, ehkä mietiskelykin siihen herättelevät mielikuvia. Tarinan juoni, roolihenkilöt, tapahtumapaikka, dramatisointi. Lavasteen suunnittelu alkaen siitä, että lapset piirtävät malleja, ehdotelmia paperille ja esittelevät niitä toisilleen pikkuryhmissä. Roolihenkilöiden ideointi, heidän (niiden) kuvaileminen vaikkapa miellekartan kuviksi. Paljon on kehiteltävää.

Entäpä jos teette tittamareskilavasteen? Tarvitaan suurehko, tukeva pahvi, johon maalaatte maisemaa esimerkiksi liukoväreillä luomanne tarinan mukaisesti, samoin näytelmässä tarvittavia henkilöitä tai hahmoja luonnollisen kokoisina. Puhuvien roolihahmojen päiden kohtaan leikataan aukko. Sillä aukkohon toimii lasten esiintymisen paikkana. Näyttelijä asettaa kasvonsa aukkoon ja on "se ja se" roolihahmo. Ujokin tykkää tästä! Ja raisu! Käsillekin voi

tehdä aukot, jos tarina sen vaatii, ja varpaille, että hiekkaa voi kaivaa rannalla tai simpukkaan tarttua varpaat koukistaen. Siis aukkoja tarinan mukaan. Tittamareski pysyy parhaiten pystyssä, jos sen pingottaa rimojen väliin. Niin sitä on helpompi myös siirrellä.

Valokuvatkaa lasten kanssa näytelmäprosessin etenemistä eri vaiheissaan. Kuvista pikkutekstien kera kannattaa rakentaa näyttely tai/ja kunkin lapsen kasvun kansioon kuvia prosessista. Itse tekeminen on lapselle se tärkein, ei niinkään tulos. Kansiota katsellessa lapsi kommentoi: "Katso, mä maalaan merta! Mä näyn tosta aukosta, katso äiti!"

Näytelmähän tehdään – paitsi omaksi iloksi – myös katsottavaksi. Läheiseen vanhusten palvelutaloon vierailulle? Vanhemmatkin ilostuvat. Teatterikutsut, väliaikatarjoilun valmistaminen kattausineen... Mitenkähän vanhemmat voisivat osallistua näytelmän tekemiseen ja toteutukseen?

Teatterin tekemisen lisävinkkejä Rannalla-teemaan

- Pöytäteatteri; pienillä kankailla, foliolla ... luodaan näyttämö. Esitetään simpukoilla ja kivillä.
- Pienillä kangaspaloilla syliteatterina; aikuisen tai lasten esittämänä
- Simpukat, jossa näyttämönä laakea

kirkas vesimalja. Samalla idealla toimii myös kivi-teema.

- Suurehkolle aaltopahville maalaan hiekkarantakulissi. Kiinnitetään se seinälle (tai nojaamaan seinää vasten) ja esitetään sen edessä lasten kanssa luotua tarinaa.

Hiekkaa ja liimaa

Lapsi piirtää vahvalle paperille simpukoita. Hän levittää liimaa niin, ettei simpukat peity. Liiman päälle sirotellaan hiekkaa. Syntyy hiekkaranta! Sen voi tehdä myös ryhmänä. Valmiin, alttarille asetellun työn äärellä onkin leppoisaa rentoutumisen paikka. Eläytyminen ja mielikuvat palvelevat rentoutumista.

Lapsi piirtää liiduilla merenpohjaa simpukoineen, merieläimineen... Maalataan päälle sinisellä vesivärillä. Vai onko meri sininen? Mitähän muita ideoita ryhmässä syntyy?

Järvenrannalla

Kerro Raamatusta Jeesus kohtaa opetuslapset Tiberiaanjärven rannalla, **Johannes 21**. Tapana on kertoa se pääsiäisen jälkeen. Ajatellaan, että lapset tietävät jo pääsiäisen tapahtumista. Niin toki voitte nytkin toimia, jos työskentelette Simpukka-teeman parissa kevätkaudella. Mutta ker-

tomus palvelee lapsen hengellistä aluetta myös syyskaudella. Jeesus on lähellä, ylösnoussut. Ylösnousemuksen iloon voi liittyä aina. Lapsen aikakäsitys noudattaa omaleimaista logiikkaa. "Olin ensi viikolla mummilassa", lienee klasminen esimerkki.

On hyvin aikainen aamu.

Muutama mies istuu veneessä.

Järvi on tyyni. Miehet ovat pahoilla mielin. Ei kalaa koko yönä, sanoo Pietari kavereilleen. Ei niin, ei mitään, huokailevat toiset opetuslapset. Ihan turhaan olemme yrittäneet. Suruissaan opetuslapset ovat varsinkin siitä, että heidän Mestarinsa Jeesus on poissa. Kuollut. Pietari se on keksi, että he lähtivät kalastamaan. Hän sanoi: "Minä lähden kalaan! ja toiset miehet: Me tulemme mukaan!"

Niin he tuijottavat järven rannalle vaitonaisuina. Silloin opetuslapset näkevät rannalla miehen. Mies huutaa: "Hei te siellä. Tuleeko kalaa? Onko teillä syötävää? Ja miehet vastaavat: "Ei ole. Ei yhtään kalaa. Koko yön olemme kalastaneet, mutta turhaan."

Mies rannalla huutaa kovempaa: "Heittäkää verkko veneen oikealle puolelle, niin saatte kalaa!" Pietari epäroi. "Ei varmaan kannata. Tiedän kalastuksesta kai-

ken, kala ei syö aamulla, ei ainakaan näillä vesillä." Mutta he noudattavat neuvoa, heittävät verkon. Ja kohta he vetävät verkkoa, vetävät ja vetävät. Verkko painaa valtavasti. Se on aivan täynnä kaloja. Niin täynnä, etteivät opetuslapset meinaa jaksaa vetää verkkoa ylös. "Mikä hämmästy!" he sanovat.

Silloin yksi miehistä sanoo: "Tuo mies rannalla on Jeesus." Kun Pietari sen kuulee, hän hyppää veteen ja ui pitkin vedoin rannalle. Toiset soutavat, vetävät verkkoa veneen perässä. Verkko kestää, ei repeä, vaikka kaloja on niin paljon.

Rannalla on nuotion hiillos, kalaa paistumassa. Ja leipää. "Nautinnollinen tuoksu", sanoo joku miehistä. Onpas heillä nälkä! Jeesus seisoo rannalla, katsoo opetuslapsia. "Tulkaa syömään, ruoka on valmiina", hän sanoo. Miehet istuvat maahan. Jeesus ottaa leivän, antaa siitä opetuslapsille. Ja kalaa. Opetuslapset ovat hämmennyksissään. He miettivät hiljaisina: "Jeesus on meidän luonamme."

Lauluja ja musiikkia

Simpukka. Kirkkomuskari. LK Miljoonittain rannan kivet kimaltaa. Kultainen lastenlaulukirja Bitzt. Helmenkalastajat. Valitse oopperasta osia.

Tähtitaivaan alla lumoutuu

Keskiössä

- Ihmettely
- Luomakunnan pyhyys
- Jumala on Luoja

Kehyksiä ja polunpäitä suunnitteluun

- Kaikkien aikojen avaruuskirja tiedon ja leikkiaihoiden lähteenä
- Me rakennetaan avaruusalus ja seikkaillaan
- Tähti johtaa jouluun
- Abraham katseli tähtitaivasta
- Tähtiyö-mietiskely

Olemme maan ja tähtitaivaan lapsia.

Martin Lönnebo

Selän alla kova, vielä päivän auringonpaisteesta haalea kallio, yläpuolella tummuva, tuikeensa aloittava taivas. Loppukesän ilta kesämökin kalliolla ja lupa valvoa nähdäkseen tähdet. Hiljentynyt metsä, tyyntynyt tuuli ja taivaankaaren huikaiseva suuruus – kokemukseni on yhtä psalmin kirjoittajan sanoituksessa minulle nyt ja silloin – viisivuotiaana.

Kokemus tähtitaivaan alla on lumoaavaa, uteliaisuutta herättävää, pelottavaakin. Tähtitaivaan suuruus ja salaperäisyys kiehtoo, lähettää lentämään ja tutkimaan. Se viestii pimeydessäkin valosta, tuikkii toivoa matkalla aamun kirkkauteen, johtaa suunnistajan oikeaan suuntaan, kutsuu avaruusmatkalle, saa runoilijan haltioitumaan. Se pysäyttää meidät tajuamaan pienuutemme ja yhteytemme ihmeelliseen luomakuntaan Jumalan kämmenellä.

Siis seikkailemaan lasten kanssa! Tälle matkalle kutsutaan mukaan myös vanhemmat. Syksyn ”kesäkolmion”, kolmen tähden kuvion voi nähdä jo kuuden aikoihin melko valoisinakin syysiltoina. Niitä siis katselemaan vanhempien kanssa.

Tiivis tietoisku ohjaajan takataskuun – sillä lapset janoavat tietää

Kaupungin valosaaste haittaa tähtien tarkastelua, mutta asutuksen ulkopuolella voimme nähdä taivaalla kerrallaan jopa 3000 tähteä. Lähinnä maapalloa olevat planeetat Merkurius, Mars, Jupiter ja Saturnus heijastavat auringosta saamaansa valoa ja tuikkivat meille kirkkaimpina.

Kun katsoo tähtiä jonkin aikaa, huomaa ehkä, että joistakin niistä muodostuu yhdessä omia kuvioita, tähtikuvioita.

Usein opimme ensimmäisenä näkemään pohjoisen taivaallamme Otavan, tuon seitsemän tähden kauhamaisen kuvion, jota Kalevalan ensimmäisen runon mukaan myös Väinämöinen syntyi ”otavaista oppimahan, tähtiä tähyämähän”.

Otava taas on osa Ison Karhun, suomalais-ugrilaisien kansojen hyvin tuntemaa tähdistöä.

Tähtikuvioista ja tähdistöistä on tehty tähtikarttoja, jotka auttavat tähtitaivaan tutkimista. Tähtitaivas muuttuu meistä katsottuna eri vuorokauden aikoina. Se liittyy maapallon pyörähdykseen akselinsa ympäri. Myös eri vuodenaikoina tähtitaivas on erilainen, mikä johtuu maapallon kulkemisesta auringon ympäri. Tähtitaivas on siis kello ja kalenteri sen tuntevalle.

Tähdet ovat toimineet myös karttana ja kompassina. Tähtien avulla ovat esimerkiksi purjehtijat suunnistaneet aavalla merellä satojen vuosien ajan. Pienet muuttolintumme käyttänevät samaa taitoa tuhansien kilometrien matkoillaan.

Tähdet, jotka näemme taivaalla, kuuluvat Linnunrataan, yhteen

maailmankaikkeuden miljoonista galakseista. Maapallo on Linnunradan pieni jyvänen. Olemme pieniä huikean tähtien valoa ja lämpöä säteilevän kaikkeuden sylissä.

Tähtitaivaan alla -mietiskely

Istukaa piiriin. Levollisesti. Luo hiljaisuutta triangelin tai hiljaisen kellon soitolla (”tähtikellot soivat”) tai laula/hyräile **Tuiki, tuiki tähtönen**. Ohjaa lapsia hengittämään ulos ja sisään, ulos ja sisään. Rauhallisesti. On hyvä olla hiljaa.

Levitä samalla, laulua hyräilelessäsi yönsininen kangas lattialle. Asettele siihen hiljaisesti kevyitä tähtiä.

Olet tähtitaivaan alla.

Tuhannet tähdet tuikkivat taivaalla.

Kuuletko, ne helisevät hiljaa.

Ne kertovat: Jumala on hyvä.

Kuuntele: luen sinulle kauniin runon, psalmin Raamatusta.

Kun minä katselen taivasta,

sinun kättesi työtä,

kuuta ja tähtiä, jotka olet

asettanut paikoilleen

-- mikä on ihminen!

Kuitenkin sinä häntä muistat.

Mikä on ihmislapsi!

Kuitenkin pidät hänestä huolen.

Psalmi 8: 4–5

Hän on taitavalla kädellään

tehnyt taivaan.

Iäti kestää hänen armonsa!

Hän on levittänyt maan

vetten päälle.

Iäti kestää hänen armonsa!

Hän on tehnyt suuret valot.

Iäti kestää hänen armonsa!

Hän teki auringon hallitsemaan

päivää.

Iäti kestää hänen armonsa!

Hän teki kuun ja tähdet hallitsemaan

yötä.

Iäti kestää hänen armonsa!

Psalmi 136: 5–9

Tähtiyö

Toteuta kuvahiljentyminen **van Goghin Tähtiyö**-teoksen kanssa. Teos on tulvillaan väriä, valoa, mielikuvitusta ja voimaa. Rauhallisesti nukkuva kylä tumman tai

vaan alla.

On yö. Tähdet ja kuu ovat syttyneet tummansiniselle taivaalle. Ne valaisevat maisemaa ja sen keskellä lepäävää kylää. Tähdet eivät ainoastaan loista ja säteile, nehan tanssivat ja kieppuvat!

Paksulla, keltaisella värillä maalattu kuu käy vuoropuhelua tähtien kanssa. Sekin on mukana öisessä taivaallisessa valonäytelmässä.

Rakenna tummalla kankaalla alttari. Pimennä huone, jos mahdollista. Musiikkina **”Ancient Stars” by Kevin Brahery/Galaxies**; tanssikkaa musiikin soidessa.

Nosta alttarille pieni havukasvi ja Tähtiyömaalaus (kuva **Hiljaisuuden kuvat** -kansiossa).

Mietiskely

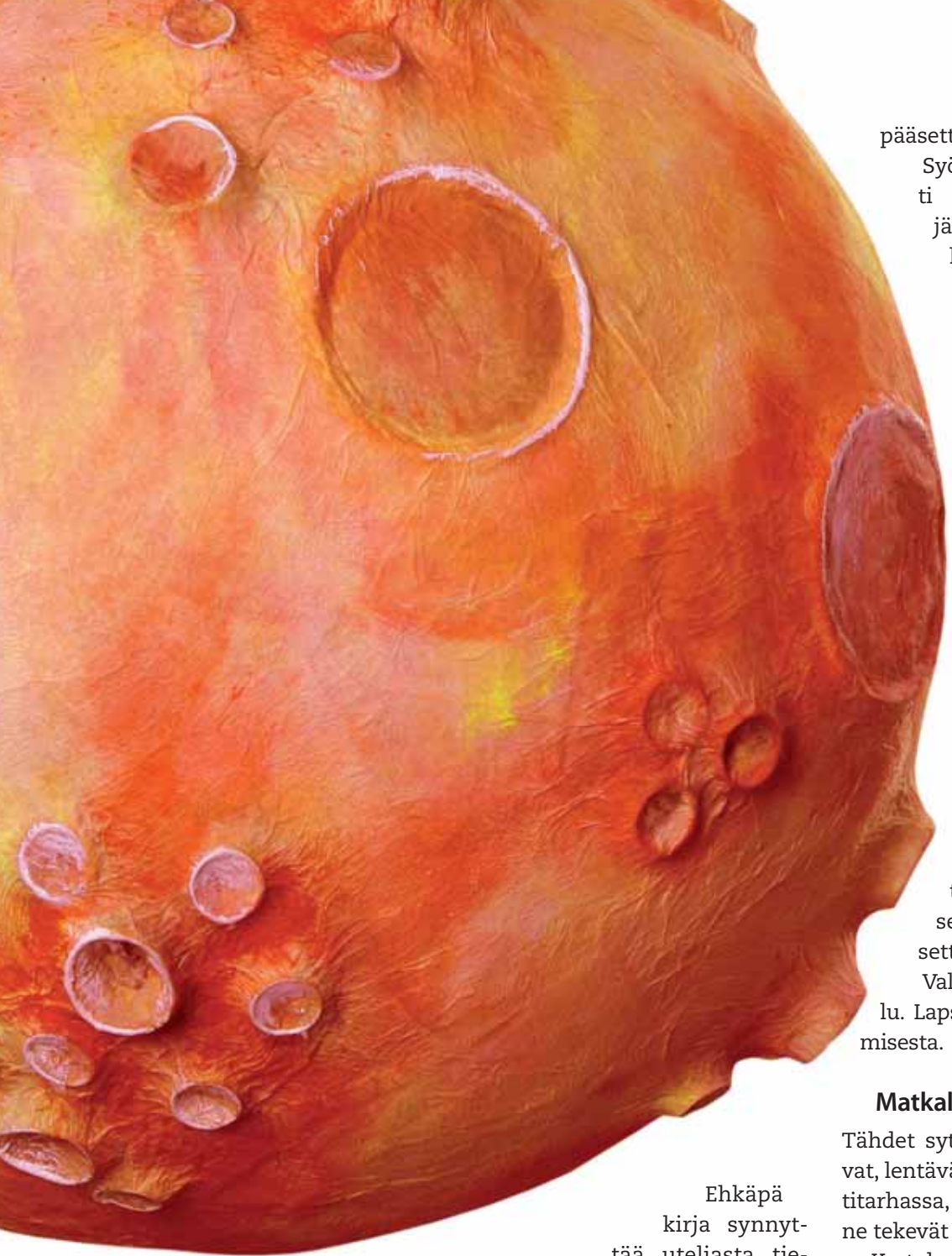
On ilta. Isä (äiti) on syyttänyt huoneeseesi valot. Pöydällä on valaisin, josta pidät. Sen valo tuikkii huoneessa. Ulkona on pimeä. Istut ikkunan äärellä ja katselet ulos pimeään. Katsot ylös taivaalle. Siellä tuikkii tähtiä. (Ollaan hiljaa ½-1 min.)

Käännyt katsomaan valaisinta pöydällä. Kuulet isän (äidin) hyräilevän sinullekin tuttua laulua. Isä (äiti) laulaa Tuiki, tuiki tähtönen. (Hyräillään laulua yhdessä.)

Lapset maalaavat suurelle tummansiniselle kankaalle tähtitaivaan. Siitä tehdään alttarille katos, jota katsellaan lattialta selällään maaten. Lapset kertovat leppäillessään, mitä kuvittelevat tähtien puhuvan.

Jumala loi tähdet loistamaan valoa

Luomiskertomus viestii Jumalan suuruutta. Maailma oli hyvä. Avaruuden suuruus, tähtisumu ja va-

lovuodet. Ihmetystä käsittämättö-
mästä, hallitsemattomasta, mit-
taamattomuudesta.

**Kerro luomiskertomus godly
play -menetelmän keinoin.**

Avarusseikkailu

**Mauri Kunnaksen Kaikkien aikojen
avaruuskirjan** alussa on hauskas-
ti ja herkullisesti kerrottu tiivistet-
tyä perustietoa avaruudesta. Opet-
taja, rouva Hallikainen kertoo hy-
vin havainnollisesti kouluavusta-
ja Lempisen avustuksella aurinko-
kunnastamme, yön ja päivän vaihtelusta, kuun kierrosta ja maan ve-
tovoimasta. Havainnollistamiseen
on kirjassa toimivat ohjeet.

Ehkäpä kirja synnyttää uteliasta tiedonnälkää. Sitä voi läheteä lasten kanssa hakemaan kirjastosta, netistä tai paikkakunnan innokkailta asiantuntijoilta.

Sukeltakaa suureen leikkiseikkailuun kuten Kunnaksen kirjan oppilaat luokkaretkelle.

Ensin on siis rakennettava avaruusalus. Valmistatko sen pahvista, kankaasta vai laudoista? Suunnitteletko siitä siivekkään, pyöreän vai klassisen linjakkaan? Jokaiselle oman vai kaikille yhteisen menopelin? Sähkyvän vai taivaan tummuuteen sulautuvan?

Alusten valmistuttua rakenna lapsille yllätykseksi led-kynttilöistä (hallaharsolla tähtisumuisen) tähdistöjä eri puolille kerhohuonetta. Muiden valojen sammuttua

pääsette lähtemään matkalle. Syöksyttekö suoraan kohti uutta planeettaa vai jättekö ihaillemaan matkalle tähtien tuiketta? Huomaatteko, miten ne tanssivat, kuuletteko niiden helisevän laulun?

Onko matkan määränää jokin tunnettu kohde vai aivan uusi löydös, ennennäkemätön ja nimeämätön, asuttu vai autio, lämmin vai kylmä, väriltään?

Jos sateisena päivä avaruusmatkalla löydetään uusi planeetta sisältä, se voi löytyä syksyllä suurelta kiveältä ja talvella kraatereita täynnä olevasta kinoksesta. Mitä eväitä tarvitsette matkalle mukaan?

Valokuvaa avarusseikkailu. Lapsetkin nauttivat kuvamisesta.

Matkalla tähtien keskellä

Tähdet syttyvät, tuikkivat, johtavat, lentävät, sammuvat, ovat tähtitarhassa, -kuviossa – mutta mitä ne tekevät päivisin?

Kertokaa tarinoita tähdistä, keksikää runoja, laulakaa lauluja, tanssikkaa tähtitansseja tähtitanssiaisissa.

Tanssin musiikkina kantaa esimerkiksi:

Chopin Valsi opus 69 nr 2 (ihanan haikea)

Debussy. Arabesque (unelmainen)

Jarre. Popcorn (houkuttelee liikkumaan)

Tähti johtaa jouluun

Aamut ja illat pimenevät kun lähestytään joulua. Silloin tähdet tuikkivat yhä kirkkaammin, ne kertovat yhä uudelleen suuren kertomuksen suuresta lahjasta. Olivatko nämä samat täh-

det olivat taivaalla jo ensimmäisenä jouluyönä? Ne kimmelsivät silloin kun paimenet tähystivät illan pimeydessä taivaalle, ne säteilivät pienen tallin olkien raosta ja niistä suurin kiirehti tietäjiä matkallaan. Koko taivaankansi kaareutui sädehtien maailman ylle.

Millaisia tähtiä teette syksyn aikana? Paperitähtisistä rautalan-kaisiin vai huovutetuista heijastinauhalla säihkyviin? Onko joulun lähestyessä jo lukematon määrä koristamassa kerhotilaa? Rakentuuko jouluseimi hitaasti tähtitaivaanne alle? Pieni kylä, jonka kaiholla Maria kohtaa enkelin. Kylästä johtava tie, jota pitkin Maria ja Joosef matkaavat Betlehemiin. Luola, jossa he nukkuvat yönsä ja jatkavat taas matkaansa. Talli, johon he saapuvat. Paimenet, jotka valvovat vartiossa.

Taivaalla alkaa tapahtua. Suuri tähti syttyy. Mikä se on, miksi se loistaa muita kirkkaammin? Sen näkevät viisaat tähtien tutkijat kaukana ja köyhät paimenet lähellä. Mutta paimenet näkevät katseensa nostaessaan muutakin. Riemuitsevan enkelijoukon. He saavat kuulla ensimmäisenä suuren uutisen ja heidät kutsutaan katsomaan Jumalan suurta lahjaa, pientä Jeesus-lastaa. Paimenet tietävät silloin sen, mitä tietäjät vastatutkien etsivät, mitä kohti hitaasti, mutta sitkeästi taivaltavat. Pimeässä yössä he näkevät kirkkaasti taivaan suuruuden ja pystyvät suunnistamaan seimen luo.

Joulukertomus

Kerro lapsille joulukertomus. Sytytä ennen lasten tuloa tähti kerhohuoneen ikkunaan. Mikä ilo tulla päiväkerhoon! Tähti kutsuu! Rakenna kertomus edellä olevan pohdinnan varaan.

Laula kertomushetken aluksi Hyvin hiljaa, hyvin hiljaa, nyt sytyy tähtöset pienet. (Löytyy ainakin vanhasta kirjasta: **Pikkulipi Töpsis, LK**). Lauluun eläytyminen onnistuu pieniltäkin kerholaisilta. Ensin ollaan kippurassa lattialla, noustaan vähitellen ja liidellään tähtinä.

Leikkikää kerronnan jälkeen draamaleikinä paimenia ja tietäjiä. Paimenet kedolla lampaitensa kanssa, enkelten laulu ja kutsu rientää Betlehemiin. Tietäjät tutkimassa oppaitaan, koettamassa löytää tien pikkuisen, vastasyntyneen kuninkaan luokse. Roolien vaihto rikastuttaa lapsen eläytymiskykyä.

... ja vanhemmat osalliseksi joulun sanomasta

Kertokaa tähtien kanssa joulun sanoma juhlassanne aikuisille. Joulun tutut laulut (ks. lauluvinkkejä alla) voivat rytmittää kerrontaa. Suurimman tähden voi lopuksi kiinnittää kuusen latvaan ja pienet tähdet jakaa juhlijoihin kotiin vietäväksi. Juhlan rakenteen luomiseen sopii myös **Tähden kutsu-kirja**.

Tähtien paljous

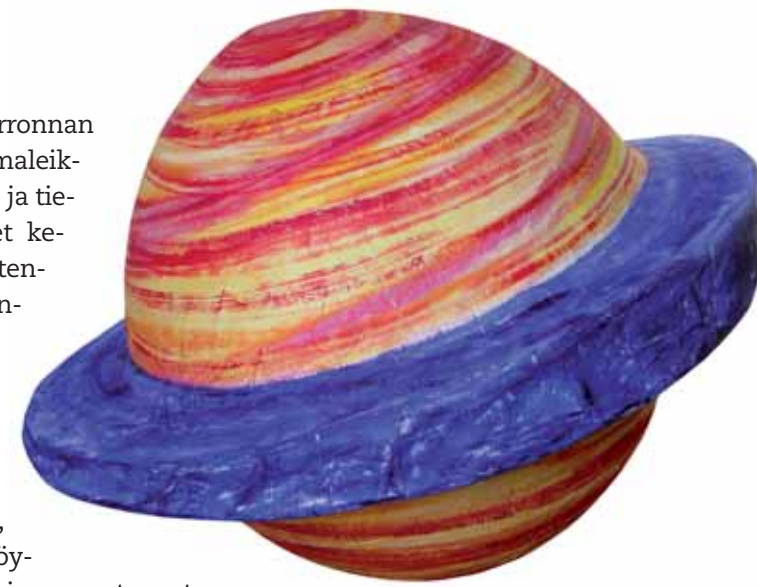
Tähtien laskeminen pyörryttää. Se pyörrytti varmasti myös Abrahamia, naurattikin, kun hän kuuli Jumalan lupauksen, että hänellä tulee olemaan yhtä paljon jälkeläisiä kuin taivaalla tähtiä. Yritäkääpä alkaa laskeminen. Onko jo kerhohuoneen tähtien määrä mahdollista selvittää?

Istukaa tähtitaivaanne alle ja kuunnelkaa hiekkatuulen ujellusta. On tähtikirkas yö, taivas säteilee tuhansien tähtien loistossa, nuotissa loimottaa tuli. Tarina Abrahamista voi alkaa.

Kauniin kerronnan löydät mm. kirjasta **Jauhoja ruukussa: Lupaus Abrahamille**.

Koivu ja tähti

Sakari Topeliuksen satu Koivu ja tähti on kertomus oman tähden tunnistamisesta ja matkasta vierasta kohti omaa. Se kantaa monen sukupolven kuvaa kaipuusta

yhteyden ja oikeudesta omaksi koettuun. Tarina nousee Topeliuksen esi-isän kokemuksista isonvihan ajalta. Siinäkin todellinen elämä näyttätyy tarua ihmeellisempänä. Tiivistä kertomus ryhmän mukaiseksi esim. **Topeliuksen Satu-helmiä-kirjasta**.

Lauluja

Seuraa tähteä, LV
Tuiki, tuiki tähtönen
Satatuhatta tähteä, LV
Jumala loi, Virsikirja
On koko maailma Hänen kädessään, LV
Kimmeltävä tähtönen. Joulun toivelaulut
Joulutähti taivahan. Kauneimmat joululaulut 1998
Tähtönen taivahan osoita tie. NSV

Kirjoja

Kunnas Mauri. Kaikkien aikojen avaruuskirja
Jättioppaat. Tähdet ja planeetat
Moost Nel. Kuukoira
Kröger Leea. Antti katsoo tähtiä
Pfister Marcus. Tähden kutsu
Topelius. Satuhelmiä. 2006
Vainio Pirkko. Ville ja pyrstötähti. LK
Winters Pierre. Tähdet ja planeetat, LK 2011

Sivustovinkkejä

sarkanniemi.fi -sivustolta löytyy Tähtiakatemia
ursa.fi -sivustolta löytyy mm. paikkakuntaohjeita yhdistyksistä ja lapsille soveltuvasta materiaalista

Muuta aineistoa

Hiljaisuuden kuvat -kansio, LK
Baric, Maija: Oi lumoa, oi valoa! (Äänite)

Vanha lohikäärme, niin iloinen

Keskiössä

- Rohkeus
- Pehmolelut
- Toisen puolesta
- Löytää ja korjata
- Leikin voima

Kehyksiä ja polunpäitä suunnitteluun

- Laulu Vanha lohikäärme kasvaa

- kokonaisuuden kehikseksi
- Leikkiä lohikäärmeestä, prinseistä ja prinsessoista
- Me tehdään oma lohikäärme-pehmo! ja opitaan kaavasta ja ompelemisesta
- Kertomus ystäväistä, jotka kantoivat sairasta meistä

”Vaan Puff nyt lohikäärme on entinen. On pudoneet ja kadonneet

kaikki suuret suomet sen. Puff nyt piilossansa sua odottaa. Jos löydät sen ja korjaat sen, joku jälleen lentää saa.”

Löysin lohikäärmeen!

Uskallatko lähteä leikkiin, uskallatko seikkailuun? Leikki on lapselle pyhää. Tästä lauseesta alkoi mielessä soida **”Puff on lohikäärme”**. Laulu, jossa pieni poika löytää

vanhan, hylätyn ja rikkinäisen, paperista tehdyn lohikäärmeen. Poika korjaa lohikäärmeen kuntoon ja yhdessä he lähtevät seikkailuun, jossa kohdataan prinsessoja, prinsejä ja merirosvoja. Laulu sisältää paljon tunnetta: iloa, jännitystä, haikeuttakin. Vanhassa on jotain kaunista ja arvokasta.

Lohikäärmelaulun valinta on eräänlainen vastapuhe kertakäyt-

tökulttuurille. Pikakuluttamamme lelut, leikit, laulut... ”Haalenneet ja vaalenneet”, kuluneet eivät kiinnosta. Uusi on parempaa. Kertomus halvaantuneesta, jota kannetaan, koskee myös toiminnan sisältöä. Nopeat teemoista toiseen siirtymiset jättävät helposti pinnallisen fiilisen. Mihinkään ei rakennu syvää suhdetta. Lapsen spirituaalisen herkkyyden turvaamiseksi pysähtyminen ja kiireettömyys ovat välttämättömiä.

Laulun tarina on mielikuvituksen lentoa. Uskaltaudu mukaan! Opit kunnioittamaan lapsen luontaista kiintymystä vanhoihin, rähjäntyneisiin pehmoihinsa tai leluihinsa. Niissä on tunnetta.

Löytämisestä ja korjaamisesta

Laulusta löytää yllättäen myös spirituaalisen näkökulman: löytää ja korjata. Tähän korjaamiseen liittyy pojan välittäminen hiukan pelottavastakin lohikäärmeestä. Toisesta huolehtiminen kuitenkin eheyttää, niin korjattavaa ja kuin korjaajaakin. Tämä löytö kätkeytyy moneen Raamatun kertomukseen (mm. **Luukas 15**: Kadonnut hopearaha, Tuhlaajapojan paluu). Esimerkiksi tässä suunnitelmassa nousee kertomus, jossa halvaantuneen miehen ystävät kantavat sairaan Jeesuksen autettavaksi. Ystävien peräänantamattomuus! He purkavat talon

katon, jotta saavat laskettua halvaantuneen kaverinsa Jeesuksen luo. Joskus hyvän tekeminen vaatii melkoisia otteita ja rohkeutta. Pienimuotoisimmillakin teoilla voi tehdä hyvää ja kantaa ystäväänsä. Rukous on myös kantamista.

Vanha on arvokasta, pyhää

Vanha herättää kunnioitusta. Se on kuullut matkallaan monenmoisia tarinoita ja nähnyt paljon. Vanhan korjaaminen kannattaa, olipa kysymys huonekalusta tai sadun/laulun hahmosta. ”Vanha” vie meidät aikamatkalle. Monen muistoissa on omien isovanhempien kertomukset lapsuutensa leikeistä. ”Kerro äiti siitä, kun sinä olit pieni”, on tuttu pyyntö lapsen suusta.

Onko lapsen iltarukous kenties sukupolvesta toiseen kulkeva aarre? Ehkäpä meillä on luontainen tarve tietää menneisyydestämme; millaiseen tarinaan juuri minä kuulun ja millainen on minun oman tarinani alku. ”Kerro siitä, kun minä olin pieni...”

Leikin pyhyys

Leikki on lapsen tapa olla olemassa, se nousee lapsen olemuksen ytimestä. Leikillä on monta tehtävää, vaikka lapsi leikkiikin leikkimisen itsensä vuoksi, nauttii siitä ja saa mielihyvää. Leikki etenee turvallisesti lapsen tarpeiden mukaan vuorotellen mielikuvitusmaailman ja todellisuuden välillä. Pienen lapsen rakenteluleikeissä korkean tornin kaaduttua voidaan todeta: ”Ei haittaa, aloitetaan alusta ja tehdään uusi”. Miten ihana ajatus! Rinnakkaisleikeistä siirrytään vähitellen yhteisleikin maailmaan, jossa odottaa mm. koti-, kauppa-, rooli-, sota-, lego-, majaan ja pukeutumisleikit. Leikissä harjoitellaan mm. sosiaalisia taitoja, käsitellään vaikeita asioita, tun-

teita ja kysymyksiä, käydään läpi jo aiemmin koettua, mutta valmistaudutaan samalla jo tulevaan. Leikissä työestetään myös mutkikkaita tunteita ja ehkä yleisesti paheksuttavia toimintamalleja. Usein siinä harjoitellaan myös anteeksisaamista ja -antamista. Leikissä voi olla turvallisesti pahiksenkin roolissa, koska se on leikkiä. Jos leikki menee liian rajuksi tai loukkaa muita leikin osapuolia, on aikuisen autettava löytämään yhdessä lasten kanssa leikkiin uusi juonen kulku.

Usein leikki kehittyi spontaanisti. Aikuisen tehtävä on järjestää leikille siihen tarvittavat puitteet mahdollisuuksien mukaan. Joskus taas leikki voi vaatia aikuisen tuen ja alkusysäyksen. Lasta voi myös virittää leikkiin tarjoamalla aineksia leikin teemaan. Mitä se voisi tarkoittaa Lohikäärme Puffin kohdalla?

Hellyttävä lohikäärme löydettäväksi

Klassisissa saduissa on usein läsnä hyvä ja paha. Mitä voisi ajatella laulun lohikäärmeestä? Se ei olekaan ilkimys kuten yleensä saduissa, vaan vanha ja ystävällinen, joka haluaa viettää aikaa pojan kanssa. Voiko tällaista lohikäärmettä vastaan taistella? Onkohan se suojelemista varten? Jos-

kus suojele vaatii taistelua, ainakin sanallista. On puolustettava heikkoa ja apua tarvitsevaa.

Ehkä kätköistäsi löytyy ”vanha lohikäärme”. Aloita tämä projekti piilottamalla se kerhotilaan. Laula Puff -laulu tai kerro se ensin tarinana edeten laulun säkeistöjen mukaisesti. Kertaa laulun viimeistä säkeistöä. Mistähän lohikäärme löytyy? Etsikää. Suunnittele ennakkoon, mitä sitten teette. Kertooko lohikäärme tarinansa vai kutsuuko leikin rakentamiseen?

Lue Pikku Dino

Vanha kirja, oivallinen tarina pikkuisen Dinon nerokkuudesta, jolla pelottava ja vaarallinen voitetaan. Pelon kohtaamisen sankaruutta. Rakenna kirjaan draama tai leikki. Kiiltävä muna. Houkutteleva saurien maailma.

Lohikäärme-leikkinurkkaus

Valmistakaa leikkinurkkaus, jossa on rooliasuja rekvisiittoineen prinssi, ritari ja prinsessa leikkei-

hin. Isoilla kankailla nurkkaukseen saa rakennuttua helposti luolan tai lohikäärmeen luolan. Lohikäärmeen asu, joku viitta tai kaapu toimii inspiraation lähteenä. Kuunnelkaa **Vanha lohikäärme -laulu** tai voithan hyräillä sitä. Kokeilkaa, miltä iloinen lohikäärme näyttää? Entä surullinen, hylätty lohikäärme. Leikkijuonen kehityksessä lapset ovat mestareita. Entäpä jos lohikäärme on kauhea pelottava? Mitäs sitten tehdään?

Videoikaa ja/tai valokuvatkaa leikkiä vanhasta lohikäärmeestä, luolan rakentamisesta. Omallohikäärmeelle voi tehdä luolan esim. sisustamalla pahvilaatikon ja ottaa lohikäärmeestä kuvan sen omassa luolassaan.

Kiintoisaa on musiikillisen äänimaailman rakentaminen lohikäärmeleikkiin. Kokeilkaa eri välineitä, soittimia, kehon ääniä.

Rohkeat hyvän puolustajat!

Pohtikaa rohkeutta ja pelkäämistä. Kukin lapsi näyttää vuorollaan rohkeuden ja pelkäämisen. Entäpä puolustaminen? Miettikää, mitä asioita pidätte tärkeänä puolustaa. Kirjoittakaa jokaisen lapsen ajatukset paperille. Hieno hyvän

Huopalahikäärmeen ja sen kielen kaava. Skannaa suurempaan kokoon tai skaalaa kopiokoneella isommaksi. Lohikäärme vaatii kaksi ja palaa ja kielen voi liimata niiden väliin keltaisesta tai oranssista huovasta. Jätä pois selän harja ja kieli, jos haluat yksinkertaisemman lohikäärmeen.

puolustamisen julistus ansaitsee tulla ripustetuksi hyvin kehystettynä seinälle. Kerro siitä vanhemmille ja kutsu katsomaan.

Lyötäköön tämä leikkikaarti ”hyvän puolustajiksi”! Hyvän puolustajat jatkavat leikkiä ja jalostavat leikkiteemoja.

Kun Jeesus oli vihainen

Jeesus puhui välillä niin voimak-

kain sanoin, että sitä on vaikea lukea tai kuunnella. Joskus hän nuhteli läheisiään, opetuslapsia, kun nämä estivät ihmisiä tulemasta Jeesuksen luo. Miettikää tuntemianne Raamatun kertomuksia, joissa Jeesus toimii näin. Yksi paljon tunteita herättävä kertomus on **Tempelin puhdistaminen, Markus 11:15–19**.

Kerro se lapsille. Pohtikaa, mitä ajatuksia se herättää. Jeesus on

vihainen puolustaessaan hyvää. Rakentakaa kertomuksesta raamattuleikki. Luokaa kertomuksen maisema temppelein pihapiireineen, pylväineen. Sopikaa kertomuksen roolihenkilöt. Entäpä jos jokainen saa vuorollaan olla Jeesuksen roolissa ja kokeilla, miten ilmaisee suuttumusta? Leikissä on myös katselijoita, joita tapahtuma hämmentää, eikö vaan? Ja ”rahanvaihtajia”. Jännää tässä on roolien

epätyyppillisyyss.

Jutelkaa leikin aluksi tai päätteeksi, mitä ”hyvän puolustajat” tekisivät vastaavassa tilanteessa? Siitäkin voi syntyä leikki. Tai roolinotto, jossa kukin näyttää ymmärrystään ”hyvän puolustajien” toimista.

Kun kaveri tarvitsi apua

Kerro ryhmälle **Halvaantuneen paraniminen, Luukas 5:17–25**. Raamatunteksti on jo sinällään varsin kerronnallinen, joten sen voi lukea Raamatusta – tai sitten tästä. Ota kertomushetken mukaan huopa, levitä se lattialle, istukaa sen läheisyyteen. Silittele huopaa ja sano tähän tapaan: ”Kerran pari miestä auttoi kaveriaan. Siihen he tarvitsivat peiton.”

Tungos oli aivan mahdoton, ei ollut mitään keinoa päästä sen läpi sisälle taloon. Taloon miehet kuitenkin halusivat, sillä he kantoivat vuoteen avulla kaveriaan, miestä joka sairasti. Mies ei pystynyt itse kävelemään, ei yhtään askelta. Hän oli halvaantunut.

Halvaantuneen kaverit olivat päättäneet auttaa sairasta. He olivat ryhtyneet toimeen heti, kun olivat kuulleet Jeesuksen vierailevan talossa. Niin oli moni muukin tehnyt, tullut tapaamaan Jeesusta. Niinpä talon läheisyydessä tungoksi valtavasti ihmisiä. Heitä oli tullut vaikka kuinka kaukaa, kaupungeista ja kylistä. Ihmiset halusivat kuunnella Jeesuksen opetusta.

”Kyllä keino keksitään”, virnisti yksi kantajista. Hän osoitti samalla portaita, jotka veivät talon katolle. He kiipesivät varovasti, kannattelivat vuodetta. Tiili kerrallaan miehet purkivat kattoa, ja kohta aukko oli riittävän suuri. Siitä he laskivat sairaan vuoteellaan – varovasti, varovasti – sisälle taloon. Mikä hämmästyksessä syntyi! Mitä nyt? kyselivät ihmiset. Kun Jeesus näki sairaan miehen, hän katsoi

miestä ja sanoi: ”Ystävänä, sinun syntisi on anteeksi annettu.” Syntyi kummallinen hiljaisuus. Jeesuksen puhe suututti muutamia paikalla olijoita. Mutta he eivät saaneet sanaa suustaan, jupisivat vain. Jeesus katseli ihmisiä, tajusi vihan, kääntyi sitten puhumaan halvaantuneelle: ”Minä sanon sinulle, nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi!”

Ihmiset pidättivät hengitystään. Silloin sairas mies nousi seisomaan, otti vuoteen, jolla oli vielä äsken ollut, ja lähti kävelemään tungoksen läpi kohti kotiaan. Ihmiset väistyivät, antoivat hänen mennä. Parantunut mies kulki kotiinsa ja kiitti Jumalaa. Hän oli ihmeissään.

Ihmiset olivat hämmästyksestä suunniltaan. He ylistivät Jumalaa ja puhuivat keskenään: ”Koskaan emme ole nähneet tällaista. Tätä ei voi todeksi uskoa.”

Vanha pehmoni – uusi lohikäärme

Pyydä lapsia tuomaan vanhoja pehmolelujaan kerhoon, sellaisia, jotka voivat viettää siellä viikon tai useammankin. Kun pehmoleluihin on tutustuttu ja niillä kenties jo leikittykin, lapset löytävät leikkinurkkauksesta korin. Korin sisällä on vihreää ja ruskeaa (huopa)kangasta, paljetteja, nappoja, isoja neuloja, puuvillalankaa, vanua ja taitettu paperi. Kun paperin avaa, sieltä löytää merkilisen hahmotelman. Sehän taitaa olla kaava-arkki ja hahmo näyttää lohikäärmeeltä! Emme korjaa lohikäärmettä kumiliimalla, mutta kokoamme sen langan ja neulan avulla. On siis aika laajentaa pehmoleikkiä, ja tehdä vanhojen pehmojen lisäksi itse uusia (kaava liitteenä). Lohikäärmeen voi koristella niin hienoksi kuin mielikuvitus sallii kimaltavine paljeteineen, nappeineen sekä erilaisine kangaineen ja siihen hommaan voi tarvita liimaakin! Lohikäärme Puff on valmiina osallistumaan leik-

kiin, niin pehmolelujen kuin myös prinssien, prinsessojen ja ritareiden kanssa!

Vanhan ajan leikkejä

Pyydä lapsia kysymään vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan lempileikki, jota nämä leikkivät, kun olivat lapsia. Leikit tuodaan yhteiseen jakoon leikkinurkkauksessa jakaen. Mitkä leikeistä ovat tuttuja ja onko mukana sellaisia leikkejä, joista kukaan ei ole koskaan kuullutkaan? Jos joukossa on ennestään tuntemattomia leikkejä, kokeillaan leikkiä niitä! Jos mahdollista, joku isovanhemmista voisi tulla opettamaan muutamia lapsuuden leikkejään koko ryhmälle, ja kertoa siitä ajasta, kun hän oli pieni. Kerro lapsille oma lempileikkisi ja keiden kanssa sitä leikit.

Leikkikää erityisesti piilosta. Toimii mainiosti teeman syvätason avaajana.

Laulu sarjakuvaksi

Laulussa tarinan juoni jää oikeastaan kesken. Millaisiin seikkailuihin poika ja lohikäärme lopulta pääsivätkään? Laulun tapahtumista voi tehdä ”sarjakuvan” edeten säkeistö tai yksittäinen tapahtuma kerrallaan. Sarjakuvan voi toteuttaa monella eri tapaa esim. tussilla piirtäen tai voimaperille kohtaus kerrallaan maalaten. Tarina jatkuu, mutta miten... Houkuttele lapsia tarinoimaan ja pian teillä on monta erilaista satua! Kutsu vanhemmat kerhon päätteeksi vierailulle. Lue lasten tarinoita heille. Katselkaa sarjakuvia.

Kirjoja

Mitä krokotiili tekee öisin? LK
Pikku Dino. LK

Lohikäärme Puff (Yarrow-Lipton)

1. Puff on lohikäärme niin iloinen. Nyt vaalenneet ja haalenneet on vanhat suomut sen. Paperista tehtiin Puff kai aikoinaan, ja tuhat vuotta sitten Puff jo lähti maailmaan.
2. Ja Puff, tuo lohikäärme niin iloinen, kai eksyi kerran kaupunkiin; oli sumu hirmuinen. Puff ei lentää voinut, niin löysi sen tuo pihan poika pikkuinen, joka myös on iloinen.
3. Hän vanhan lohikäärmeen korjas kumiliimallaan: langat laittoi paikoilleen ja sai sen nauramaan. Ja ilmaan siitä noustiin, tie kulki seikkailuun. Kumpainenkin unohti ja aivan kaiken muun.
4. Prinsessat ja prinssit vain linnoistaan nyt katselivat kummissaan, kuka lentää matkallaan. Laiva merirosvon myös kauhistui, kun tulta syösten kidastaan sille Puff vain huusi: HUI!
5. Näin lohikäärmeet lentää, mutta pojat varttuvat: leikin aika loppuu työhön pojat tarttuvat. Vanhan lohikäärmeen joku saattaa unohtaa; se aivan yksin rannalla vain poikaa odottaa.
6. Vaan Puff nyt lohikäärme on nyt entinen. On pudonneet ja kadonneet kaikki suuret suomut sen. Puff nyt piilossansa sua odottaa. Jos löydät sen ja korjaat sen, joku jälleen lentää saa.

Suom. Saukki

**Puff nyt piilossansa sua odottaa.
Jos löydät sen ja korjaat sen,
joku jälleen lentää saa.**

Yhteinen ympyrä

Keskiössä

- Liikkumisen ilo
- Perusmuotoja
- Värit
- Yhteys ja toisiin liittyminen

Kehyksiä ja polunpäitä suunnitteluun

- Rytmirinkulasta juonen kuljettaja
- Rytmirinkula avaa liikkumisen ilon ja värien hehkun
- Oman värikirjan tekeminen
- Pääsiäisenä aurinkokin tanssii
- Leivotaan leipä – ehtoollinen kutsuu

Liikkumisen iloa

Ei niin pientä tilaa, ettei liikkumaan mahdu! Liikkuminen on ilo lapselle. Lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Vauhtia, hiipimistä, hyppyjä, loikkia, kuperkeikkoja, tasapainoilua... sisällä – ulkona, kerhossa, retkillä, torikävelyllä, kirjastossa... Vapaasti ja ohjattuna. Hengittäminen on myös liikkumista. Olet, siis liikut. Miten tilassa mahdollistuu liikkuminen? Ehkä ryhmätila on pieni, mutta millaisin muutoksin tilassa mahdutte tekemään piiriin, tanssimaan, juoksemaan, tasapainoilemaan... tarttumaan rytmirinkulaan?

Ohjaajana on hyvä tiedostaa muutoinikin kerhoympäristön ilme ja tarkoituksenmukaisuus. Millainen on kerhotilasi yleisilme? Mitä toimintaympäristö viestii lapselle? Asetu lapsen tasolle, katsele, mitä näet. Mihin muutoksiin pitäisi ryhtyä?

Tässä teemaa kehystää rytmirinkula, leikkiväline. Liikunta luonnollisesti laajenee kokonaisvaltaisemmaksi, ei vain välineen kanssa syntyväksi. Rytmirinkula toimii teeman kehittämisessä aikuiselle myös symbolitasolla muutokielellään ja värimaailmallaan. Ympyrä, piiri. Yhdessä, pidä kiinni.

Teemaan kytkeytyy ehtoollinen. Pohdi lasten ehtoolliskasvatusta lukemalla **Riikka Reinan** juttu **Pikkuväki 2/2011** lasten ehtoollisesta. Käy myös www.evl.fi/sakasti -sivustolla tutkimassa asiaa. Jutte-

le työkavereittesi ja erityisesti tiimisi kanssa teemasta. Avainasia on kertoa vanhemmille, että keskustellette kerhossa ehtoollisesta. Onhan seurakunnassanne valmiina esite lasten ehtoollisesta? Jaa se vanhemmille, juttele ja kerro lasten kommentteista sitä mukaa, kun niitä tulee esille ryhmässä.

Jumppaloruja

*Tulkaa lapset tulkaa, leikkimähän tulkaa!
Tuolta tulee vanha ukko
kätet selän takana.*

Ja sama mukailen

*Tulkaa lapset tulkaa, tanssimahan/liikkumahan tulkaa!
Täältä tulee keltainen varjo
auringossa hehkuen.
Täältä tulee hyppynaru punaisena
pyörien. (Keksi lisää.)*

*Maanantaina mahat maahan,
tiistaina tehdään tasahyppyjä,
keskiviikkona kyljet kaarelle,
torstaina taputellaan takapuolta,
perjantaina pyöritään paikallaan,
lauantaina luistellaan lattialla,
sunnuntaina seistään suorana.
Sitten syliin sykkyrälle.*

Hyvä alkuverryttely. Liikutaan sanojen mukaan, toistetaan muutama kertaan.

Elina Pulli. Loruloikka.

Rytmirinkula

Oletko pitänyt kädessäsi rytmirinkulaa? Hauska jumppa- ja leikkiväline, jonka osaa itsekin valmistaa.

Kultanuotti kertoo rytmirinkulasta ja sen peruskäytöstä kirjassa Rytmikylyn Pikku-kuplat. (Sen versio on tässä tiivistetty ja muokattu.)

Rytmirinkula on joustavasta köydestä tai silikooniletkusta valmistettu kangaspäällysteinen rinkula, josta leikkijät tarttuvat kiinni. Neljä leikkijää ainakin tarvitaan. Leikittäessä rinkula pidetään napakkana, ts. hieman venytettyä koko ajan.

Ensimmäisillä kerroilla harjoitellaan rinkulan pitämistä napakkana sekä lopuksi siitä luopumista siten, että kaikki päästävät rinkulasta varovasti yhtäkkiä irti, näin ei kukaan horjahda tai kaadu. Aluksi harjoitellaan rytmittelyä istuen, myöhemmin myös seisten. Syke. Ensimmäinen harjoitus on yhteisen sykkeen löytäminen piirissä astuen. Tartutaan rinkulaan kahdella kädellä ja seurataan ohjaajan antamaa sykettä, jonka rinkula toistaa mukavalla tavalla.

Nosto. Sykkeen toistoon voidaan lisätä rinkulan nosto ylös, jolloin on kiva kurkkia kavereita.

Kiertävät askeleet. ”Askelletaan” käsillä sivuaskeleita oikeaan tai vasempaan: käsi tarttuu kiinni sivulta ja toinen käsi seuraa. Voidaan tehdä myös ristiaskleita, jolloin ensimmäinen käsi tarttuu kiinni sivulta ja toinen käsi menee sen yli ja tarttuu kiinni. Liike myötä tai vastapäivään.

Venytyt. Istutaan lattialla, kätet kiinni rinkulasta ja nojataan taaksepäin. Istumaan nousu on helpompaa, kun rinkula auttaa nousemaan takaisin.

Juna. Lapset asettuvat rinkulan sisään jonoon peräkkäin ja ottavat rinkulasta kiinni. Ensimmäinen on veturi, joka näyttää minne liikutaan

Piiritanssi. Rinkula voidaan ottaa mukaan helpottamaan piirin löytämistä. Liikuttaessa myötäpäivään tartutaan oikealla kädellä kiinni, vastapäivään vasemmalla kädellä. Molempien kätien otteessa voidaan tehdä sivuaskeleet sekä askeleet piirin keskustaan ja ulos.

Laukka. Isommat lapset voivat kokeilla hurjaa laukkaa piirissä molempiin suuntiin rinkulasta molemmin käsin kiinni pitäen.

Hiljentymisenhetkiä rytmirinkulan kanssa

Jos valmistat itse rytmirinkulan, laita fleecien väreiksi liturgiset värit. Ostetussa rinkulassa on vihreä, violetti, punainen. Muina väreinä on vielä keltainen, sininen, tum-

man sininen.

Aseta rinkula lattialle ympyrän muotoon. Laita ympyrän keskelle meneillään oleva liturgisen värin mukainen kangas tai liina, kynttilä, raamattu ja risti.

Kutsu lapset istumaan piiriin. Katselkaa rinkulan keskellä olevia esineitä, rinkulan värejä... mitä väristä tulee mieleen? Laulakaa aiheeseen sopiva lasten virsi ja hiljentykää hartaushetken rinkulan ympärillä.

Tartutaan rinkulasta kiinni ja lähdetään kävelemään laulun rytmissä, lauletaan samalla lasten virttä. Kehsitään yhdessä lauluun sopiva leikki.

Miten rinkulasta pidetään kiinni? Yhdellä vai kahdella kädellä? Kumpaan suuntaan piirissä kävellään? Oikealle vai vasemmalle? Montako askelta? Milloin käännetään takaisin? Mennäänkö keskelle, nouseeko kädet ylös vai laskeeko ne alas? Kuinka laulun sanat vievät liikettä eteenpäin.

Periaatteet ovat samat kuin israeilaisissa tansseissa tai leikki-
varjon kanssa. Yhdessä, yhtä aikaa liikkuen.

Pääsiäisen keltaisen aurinko

Ympyräinen rytmirinkula tuo mieleen pääsiäisen auringon, ilon ja valon. Rinkulassa on myös pääsiäisen värit (ei aivan liturgisten värien, sillä keltainen viestii iloa valkoisen tilalla):

- lila kuin hiljainen viikko
- punainen kuin rakkaus ja yhteys
- keltainen kuin ylösnousemuksen yllätys ja ilo
- vihreä kuin uusi elämä

Maalatkaa suuren suuri yhteinen aurinko tukevalle pahville. Ripustetaan se kattoon tai korkealle seinälle. Istutaan sen alle, kuvitellaan se lämpö, nautitaan. Voit toteuttaa myös mietiskelyhetken ”auringon alla”.

Kerro auringon alla pääsiäisen kertomus.

Ehtoollinen

Muovataan kerhossa savesta tai dasmassasta kunkin lapsen oma ehtoollispikari. Leivotaan ehtoollisleipiä lasten kanssa, lapsi painaa kämmenellään ristin merkin leipäänsä. Tai leivotaan useita sämpylöitä ja ristin merkillä merkitty säästetään ehtoolliskeskustelua varten.

Lasten pääsiäisvaellukselle tai päiväkerhon lopussa pidettävään hartauteen kutsutaan vanhemmat. Kerro Raamatusta Jeesuksen ystävien viimeinen ateria.

Katetaan yhteinen ateria lasten tekemin maljoin ja murretaan lasten leipomaa ehtoollisleipää paikalla. Istutaan rinkulan sisään, katetaan ehtoollispöytä sinne ja lopuksi jälleen ohjaaja kerää tarvikkeet koriin ja liikutaan yhdessä rinkulan kanssa. Laula **Leipä ja viini (Kirkkomuskari, LK)**.

Värikirja hehkuu väreissään

Työstetään oma värikirja. Kirjan laatiminen aloitetaan värien nimeämisellä. Lapsi maalaa vesiväreillä, peiteväreillä, akvarelleilla tai valmisväreillä värin mukaisen sivun. Ohjaaja kirjoittaa sivulle värin mukaisen runon. (Katso runot ohesta.) Näin työstetään ensin perusvärit.

Hiiri värimaassa

Hiiri pieni lähti värimaata etsimään, kun hän sinne saapui, mitä siellä näkikään: Värin keltaisen, punaisen, oranssin, sinisen, vihreä ja violetti – hiiri vain ihmettel!

Keltainen hetki

Sukella keltaiseen, väriin niin iloiseen aisti sen tunnelma, keltainen unelma. Auringon säteitä, helliä lämpimiä. Koet ne sisällä, omissa mielessä

ja tunnet sen, että keltainen hetki on tarpeellinen.

Punainen

Puolukka, mansikka, vadelma saaneet on yllensä punaista. Punaisen iloa, voimaa ja tunteita! Rakkautta räiskyvää kukaan ei ilman jää. Riemua rytmien allaon askelten. Kun rohkeutta tarvitsen, valitsen punaisen!

Sininen

Sinisen perhosen lento usvaan siniseen kevyt, hauras ja hento liittää korkeuteen sinisen veden yllä kiertää ja kaartele siniseen hetkeen kyllä se meitäkin saatelee. – Rauha ja hiljaisuus on sinisen salaisuus!

Leikitään värilauluja. Tutkitaan mitä asioita löytyy juuri tämän värisiä, esim. keltainen aurinko, punainen puolukka. Mitä tunteita väri herättää? Mikä tunne kuvaa keltaista? Lasten kertomuksia ja kommentteja kirjataan ylös ja kootaan yhteiseen suureen värikirjaan.

Kun perusvärit on työstetty, ryhdytään tutkimaan värien sekoittamista. Varaa jokaiselle oma pilltipurkki, jossa voi sekoittaa värejä ja ihmetellä, mitä siitä syntyy. Värikirjan maalausta varten ohjaaja sekoittaa valmisvärin lasten kanssa lasipurkissa, jotta kaikki näkevät. Katsellaan väriä. Mikähän sen nimi on? Missä sitä samaa väriä löytyy? Havainnoidaan ympäristöä, sisällä ja ulkona.

Edetkää väriprojektissa hitaasti, ajan kanssa. Yhtä väriä työsteään pari kerhokertaa, enemmänkin.

Isommat lapset (4–5 v.) voivat tehdä kirjaan sivun leikkaamalla kuvia lehdistä ja liimaamalla ne sivulle. Kuvia voi tuoda myös kotoa.

Leiki ja liiku

Rakenna rata. Tee isoja, erivärisiä muotoja pahvista. Teippaa ne lattiaan kiinni; niistä muodostuu liikuntarata (tai käytä Tevellan lattiamuotoja.) Rataa kuljetaan useampina kerhopäivinä; yhtenä päivänä rata kuljetaan hiipien sinistä värilorua sanoen, toisena hypitään iloisesti keltaista lorua toistaen, seuraavan kerran hypätään vahvasti punaisen lorun mukaan jne.

Radalle voi laittaa erilaisia esteitä; esimerkiksi penkki poikittain tai turvapaikkoja, joissa voi levähtää (esim. hulahuula-vanne).

Isompien kanssa voi leikkiä hippaa radalla, pienempien kanssa voi kulkea käsi kädessä koko ryhmän kanssa.

Rinkula hiljentymisen paikkana. Istutaan piiriin rytmirinkulan sisälle, lähekkäin ja luetaan vaikka lorupussin loruja, tunnustelupussin arvauksia (**kirjassa Matikasta moneksi, LK**).

Muotoja

Rytmirinkulan kanssa voi tehdä myös erilaisia muotoja, kolmio, neliö, suorakaide, ympyrä (myös pitkää hyppynaru toimii muotoja rakennettaessa). Toiminta voidaan aloittaa rinkulan sisällä istuen. Kerratkaa yhdessä muodot ja näyttäkää niitä ilmaan käsillä piirtäen.

Lapset pitävät rinkulasta kiinni kaksin käsin. Ohjaaja heittää rinkulan keskelle neliön ja sanoo neliö. Lapset muotoilevat rinkulasta neliön muodon. (Tevella: hyviä lattiamuotoja liikuntaa varten, mutta muodot voi tehdä myös pahvista, lattiamatosta tms.)

Kirjoja, lähteitä

Kivelä-Taskinen Elina. Rytmikylvyn Pikku-kuplat Pulli Elina. Loruloikka Kajetski Tilly, Salminen Minna. Matikasta moneksi. LK Torri-Tuominen Mari. (toim.)

Kirkkomuskari Hostikka Lea. Laulun lainella laulattaa (kirjaan on myös CD) Klingendahl Paino Oy

www.sivustoja
www.kultanuotti.fi
www.evl.fi/sakasti

Lauluja

Lea Hostikka. Värilauluja Mä kaunein oon (valkoinen) Musta räppi Taivaan sini Keltainen laulu Vihreä On ihana kulkea yhdessä (kaikki värit)

Vihreät on vaatteheni kaikki Väriarvoituksia. Leskenlehti, aurinko, värin arvasitko jo. Urpo ja Turpo. Laulu väreistä. Lasten toivelaulukirja Kellä on päällä jotain punaista. Jos sull lysti on. LK Leipä ja viini. Kirkkomuskari. LK

Julkaisija Seurakuntien Lapsityön Keskus
Itälahdenk. 27 A, 00210 Helsinki
Puh. (09) 6877 4510, www.evl-slk.fi
Kustantaja Lasten Keskus
www.lastenkeskus.fi
Päätoimittaja Seija Saarinen
Toimitussihteeri Marjo Suominen
marjo.suominen@lastenkeskus.fi

Teksti ja toteutus Minna Kaihlanen,
Päivi Kaura-aho, Satu Laakso ja Seija Saarinen
Ulkoasu Susanna Vatja (AD)
Kuvat Shutterstock

© Lasten Keskus ja tekijät

Liite julkaistu Pikkuväki-lehden 3/11 mukana.

Seurakuntien
LAPSITYÖN
KESKUS ry